

екологічної поведінки, що доцільно здійснювати у різноманітних видах діяльності: навчальній, трудовій, суспільно-корисній, особливо таких її видах, де учні поставлені в ситуації безпосереднього вияву турботи про природу.

Список використаних джерел:

1. Байбара Т. М. Методика викладання природознавства у початкових класах // Т. М. Байбара. – К.: Освіта, 2001. – 424 с.
2. Бондаренко Г. Уроки мислення як засіб формування творчих здібностей молодших школярів // Початкова школа. – 1999. – № 5 – С. 51–53.
3. Варакута О. Формування природничих понять в учнів початкових класів // Початкова школа. – 1999. – № 5. – С. 20-23.
4. Варакута О. Пізнавальні завдання для формування природничих понять // Початкова школа – 1999. – № 8. – С. 53–56.
5. Іванова О. Формування екологічної культури // Початкова школа. – 1998. – № 8. – С. 40–42.
6. Сухомлинський В. О. Школа і природа. – Вибрані твори: В 5-ти т. – Т. 5. – К., 1997. – С. 542–543.
7. Хафізова Л. М. Екологічне виховання молодших школярів // Початкова школа. – 2001. – № 3. – С. 33–34.
8. Химинець О. Психолого–педагогічні основи екологічного виховання // Початкова школа. – 1998. – № 4. – С. 38–40.

Матвєєв В.В.

викладач,

Чернівецький індустріальний коледж

ХРОНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІСТОРІЇ

В процесі практичної реалізації вивчення історії досить часто прослідковується суттєва проблема – формування комплексного підходу до засвоєння історичного матеріалу. Більшість студентів в цілому володіють історичними фактами, можуть викладати їх у хронологічній послідовності, знають найважливіші дати. Проте, проблемою залишається формування загального історичного світогляду (студенти досить абстрактно уявляють історичний процес).

Студент повинен не тільки знати, в яку історичну епоху відбувається та чи інша історична подія, але і у чому полягає її сутність та історичне значення. В свою чергу, теоретичні та фактологічні знання повинні поєднуватися із знаннями про історичну добу.

Отже, виходячи з необхідності формування цілісної картини історичних знань, складовою частиною якої є знання про історичну добу, зупинимося саме на роботі з хронологією на заняттях з історії.

Першим кроком в роботі історика є упорядкування хронології. Для цього він відновлює послідовність подій. Це – не є складністю, але в цьому процесі, події іноді підносять історика неприємні сюрпризи – вони нашаровуються одні на одні. Тож, щоб не скоювати «насилства» над даними, хронологічний порядок повинен бути гнучким, зваженим і зрозумілим.

Другий крок – це періодизація (на практиці обидві ці операції часто змішуються). Це є чисто практичною необхідністю: не можна охопити ціле, не поділивши його на частини. Але не всі окремі структури, на які ми ділимо історію, можуть вважатися рівноцінними: треба будувати такі, які мали б сенс

і дозволяли бачити відносно взаємопов'язані частини. Історик повинен знаходити відповідні критерії, щоб «розділити» історію на періоди, іншими словами, замінювати невлівому безперервність часу якоюсь евристично значущою структурою. Періоди і інші відрізки часу, які використовують історики, мають штучний характер, це «уявні розподіли», що одночасно спрощують і ускладнюють ремесло історика.

Періодизація відкриває шлях до інтерпретації. Вона робить історію якщо і не цілком доступною для розуміння, то, принаймні, вже мислимою.

Тому історія постає для викладача не лише роботою над часом, але і роздумом над часом. І це має вирішальне значення в її побудові.

Впродовж вивчення всього курсу і на всіх рівнях історичної освіти підготовка у сфері хронології залишається провідним компонентом мети і змісту навчального предмету «історія». І гуманістична місія сучасного викладача полягає в тому, щоб, з одного боку, не перестаратися з датами і не відбити у своїх учнів чи студентів інтерес до тимчасової атрибутики минулого, а з іншою – разом з ними рухатися від «роботи з часом» до «роботи над часом».

З практики викладацької діяльності, можливим є здійснити типологію хронологічних завдань з історії, які можуть бути представлені як самостійні прийоми навчальної роботи, як способи роботи з історичним матеріалом, так і способом діагностики глибини, міцності, якості навчальних досягнень в «роботі над часом».

Локалізація подій у часі (хронологічні вміння) – комплекс специфічних умінь учнів, які передбачають: визначення тривалості і послідовності подій; співставлення історичних подій між собою; співставлення процесів з певним періодом історії; співставлення однотипних процесів вітчизняної та всесвітньої історії; складання хронологічних і синхроністичних таблиць.

Людина знайомиться з історією і одразу стикається з роками, століттями, тисячоліттями, епохами, ерами які ніяк не складаються в єдину систему, забуваються, губляться і плутаються.

Як допомогти їй локалізувати події у часі? Як сухі цифри зробити цікавими? Як стимулювати бажання працювати з цифрами і повторювати їх?

Необхідними умовами роботи з історичними датами є: активізація уяви шляхом надання матеріалу, що вивчається, яскравої, незвичної форми; регулярне повторення (із свідомим підключенням зорової пам'яті); постійне нагадування матеріалу; визначення внутрішніх зв'язків матеріалу (змістовних, структурних, асоціативних); використання асоціації (повторення дат і образів).

Метою вивчення хронології в системі загальноосвітнього курсу освіти продемонструвати послідовність подій і явищ, тривалість їх у часі, підвести до розуміння виміру часу і познайомити з системами літочислення.

Формування хронологічної компетентності має бути органічним елементом у загальній системі навчання історії; його слід планувати на всіх етапах навчального процесу – від початкового (ознайомлювального) вивчення матеріалу до його закріплення, повторення, узагальнення й оперування ним.

Найважливішим елементом у методиці розвитку хронологічних умінь на першому етапі постають хронологічні задачі, серед яких можна виділити два підвиди: стандартні й нестандартні. Якщо стандартні дозволяють розвивати найпростіші хронологічні вміння, такі як вміння співвідносити рік зі століттям, підраховувати час, який минув від однієї події до іншої, то нестандартні розраховані на формування таких складних умінь, як співвідносити різні системи літочислення, працювати з неадаптованими історичними джерелами, зміст яких складає хронологічний матеріал.

Наведемо приклади стандартних хронологічних задач: на встановлення віддаленості події від сьогодні; на встановлення віддаленості однієї події від іншої; на встановлення дати події за її віддаленістю від сьогодні; на встановлення дати події за її віддаленістю від іншої події; на встановлення віддаленості події від зазначеної дати (з переходом через еру); на встановлення дати події нашої ери за віддаленістю її до іншої події (з переходом через еру); на встановлення дати події, що відбулася до нашої ери за віддаленістю її від сьогодні (або від певної дати); на встановлення подій за датами або дат за подіями; на встановлення та групування дат на основі наведених подій, явищ, процесів; на співвіднесення дат з явищем або процесом; на встановлення синхронності фактів, подій, історичних періодів. на встановлення хронологічної послідовності подій з використанням уривків з джерел, історичних малюнків (картин) тощо.

На основі стандартних хронологічних задач побудовано й різноманітні дидактичні ігри з використанням хронологічного матеріалу. Звісно, навчальні ігри передбачають використання широкого спектру завдань, у тому числі і на перевірку знань хронології. З цією метою можна запропонувати вирішення історичних рівнянь. Вони, як правило, передбачають кілька операцій, змушують замислитися над умовою та послідовністю виконання.

Хронологічні рівняння допомагають не просто пригадати дати історичних подій, але і співвіднести їх між собою, знайти нові взаємозв'язки і відносини між фактами, що мали місце в різні періоди і в різних країнах. Вони діагностують рівень розвитку невербальної уяви, їх логічні здібності, сприяють виробленню точності і лаконічності усної мови.

Прикладом нестандартних хронологічних задач можуть бути такі задачі: співвідносити різні системи літочислення, або працювати з неадаптованими історичними джерелами, що містять хронологічний матеріал.

Як діагностуючі і контрольні завдання по хронології також використовуються різного роду тестові завдання. Серед них, найбільш типовими є: з вибором однієї або множинними правильними відповідями; з вибором відповіді на перевірку і формування умінь встановлювати синхронність фактів; з вибором правильної відповіді на перевірку і формування вмінь співвідносити факти з певним періодом історичного розвитку; з вибором відповіді на перевірку і формування умінь розв'язувати хронологічні задач; на відновлення відповідності для перевірки знання дат і подій; на групування хронологічної інформації для розвитку і перевірки вмінь співвідносити історичні факти з певними періодами часу; з обмеженими відповідями для перевірки знань дат і подій; на визначення хронологічної послідовності для перевірки знань дат і подій, а також для розвитку і перевірки вміння визначати їх послідовність і взаємозв'язки; на виключення зайвого для розвитку вміння міркувати логічно на основі знання дат і сутності історичних фактів; на продовження ряду в заданій послідовності для розвитку вмінь міркувати логічно на основі знання дат і сутності історичних фактів; на визначення неправильної відповіді.

Важливе значення у розвитку хронологічних вмінь має робота з різноманітними типами таблиць, як то: загальна хронологічна; тематична хронологічна; синхроністична; таблиця зворотної хронології подій; історичні календарі й хронотопи.

Історія неможлива поза часом: лише встановивши час подій та їх послідовність, історики здатні не тільки визначити причини та наслідки, виявити закономірності, а й відтворити істинний перебіг подій,

реконструювати минуле. Хронологічна компетентність належить до загальноновизнаної і стабільної групи предметних компетентностей, яких набуває учень чи студент під час вивчення історії.

Список використаних джерел:

1. Баханов К. О. Сучасна шкільна історична освіта: інноваційні аспекти / К. О. Баханов. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 384 с.
2. Баханов К. О. Професійний довідник вчителя історії / К. О. Баханов. – Харків: «Основа», 2011. – 239 с.
3. Короткова М. В. Наочність на уроках історії / М. В. Короткова // Методика викладання історії. – 2001. – № 5. – С. 25–84.
4. Пометун О. І. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті / О. І. Пометун // Історія в школах України. – 2007. – № 6. – С. 3–13.
5. Пометун О. І. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. – Київ: Генеза, 2006. – 328 с.
6. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний збірник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – Київ: А.С.К., 2004. – 192 с.

Оксенюк А.В.

студентка,

Науковий керівник: Красовська Л.В.

викладач методики трудового навчання з практикумом,

ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж імені І.Я. Франка»

Житомирської обласної ради

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ ШКОЛЯРІВ

Наприкінці ХХ століття досить повно проявилась залежність майбутнього нашої цивілізації від здібностей та якостей особистості, сформованих у процесі навчання. В умовах стрімкого зростання інформації найпершою виникла проблема пошуку форми добору та синтезу знань, адекватних сучасному етапу розвитку науки та суспільства.

Розвиток якості творчої особистості здійснюють у психологічно повноцінній творчій діяльності та соціальній поведінці. Домінуючі інформаційні види навчальної діяльності, пов'язані з механічною передачею та засвоєнням знань, повинні бути підпорядковані і включені у більш соціальні та особистісно значущі продуктивні творчі види діяльності.

Метою Державної національної програми «Освіта» («Україна ХХІ ст.») є виведення освіти України на рівень розвинутих країн світу, що можливо лише за умов відходу від авторитарної педагогіки і впровадження сучасних педагогічних технологій [1].

Життя доводить, що в складних умовах, що постійно змінюються, найкраще орієнтується, приймає рішення, працює людина творча, гнучка, креативна, здатна до генерування і використання нового (нових ідей, задумів, нових підходів та рішень). Це людина, яка володіє рішучістю, вмінням не зупинятися на досягнутому, сміливістю мислення, вмінням бачити за межі того, що бачать сучасники і бачили попередники. Тому вся увага зосереджена на видозміну уроку як форми навчання. Він повинен стати інноваційним, нестандартним.